

Бірыңғай білім беру кеңістігіндегі балабақша және отбасы

Отбасы мен балабақша-бұл мектеп жасына дейінгі бала өмір сүретін микроклимат. Бұл ол қажетті ақпаратты алатын және қоғамдағы өмірге бейімделетін орта. Кез-келген уақытта мұғалімдер үйлесімді дамыған және сау тұлғаны жан-жақты дамыту үшін баланың проблемаларын қолдау мен түсінуді іздеп, тәрбиеленушісінің отбасымен жұмыс істеді. Алайда, ата-аналар баланың жас және жеке даму ерекшеліктерін жеткілікті білместен, кейде интуитивті түрде соқыр тәрбиелеуді жүзеге асырады. Мұның бәрі, әдетте, оң нәтиже бермейді. Мұғалімдердің балалармен және олардың ата-аналарымен ынтымақтастығын қалыптастыру үшін балабақша мен отбасы қолдауы керек баланың дамуының бірыңғай кеңістігін құру қажет.

Көптеген жылдар бойы отандық білім беру жүйесі отбасылық тәрбиеге қарағанда қоғамдық тәрбиенің басымдығы позициясында болды. Сондықтан балабақшаларға баратын балалардың білімі мен дамуы мәселелерімен мектепке дейінгі білім беру ұйымдары айналысқан. Тәрбиешілердің ата-аналармен жұмыс жасаудағы басты міндеті тек олардың педагогикалық білімі болды. Мектепке дейінгі тәрбиенің жаңа тұжырымдамасы қабылданғаннан кейін олармен ынтымақтастық негізінде өзара әрекеттесу үшін жағдай жасау қажеттілігі туындады.

Отбасы мен балабақша-бұл біздің болашағымыздың бастауында тұрған екі қоғамдық институт, бірақ көбінесе олар бір-бірін тыңдау және түсіну үшін өзара түсіністік, әдептілік, шыдамдылыққа ие бола бермейді. Отбасы мен балабақша арасындағы түсініспеушілік балаға ауыр тиеді. Жасыратыны жоқ, көптеген ата – аналар тек баланың тамақтануына қызығушылық танытады, балабақша ата-аналар жұмыста болған кезде ғана бала күтетін орын деп санайды. Біз, тәрбиешілер, осы себепті ата-аналармен қарым-қатынаста үлкен қиындықтарға тап боламыз.

Әкелер мен аналарға жету қаншалықты қиын!

Соңғы кездері отбасы мен отбасының өзара әрекеттесу мәселесі ең өзекті болып саналды. Өзгерген заманауи отбасы ұйымдастырушылық пен скучно үлгілерден алшақтай отырып, өзара әрекеттесудің жаңа түрлерін іздеуге мәжбүр етеді, ата-аналардың білім беру қызметтерін тұтынушының ұстанымын қабылдауын ынталандырмайды, бірақ олардың баласына нағыз дос және беделді тәлімгер болуға көмектеседі. Әкелер мен аналар балабақша тек бала тәрбиесіндегі көмекші екенін есте ұстауы керек, сондықтан олар барлық жауапкершілікті мұғалімдерге жүктемеуі керек және оқу — тәрбие процесінен алшақтатпауы керек.

Отбасы мен балабақша бір-бірін алмастыра алмайды; олардың әрқайсысының өз функциялары, тәрбиенің өзіндік әдістері бар. Мектеп жасына дейінгі бала-бұл отбасы мұғалімдердің қолына беретін эстафеталық

таяқша емес. Бұл жерде параллельдік принципі емес, екі әлеуметтік институттың өзара ену принципі маңызды.

Мектепке дейінгі балалық шақ-бұл адам өміріндегі ерекше кезең, оның денсаулығы қалыптасып, тұлғаның даму процесі қарқынды өтетін уақыт. Сонымен бірге, бұл баланың айналасындағы ересектерге – ата-аналарға, мұғалімдерге толық тәуелді болатын кезеңі.

Отбасы-қоғамның маңызды институты, адамның физикалық және рухани жетілуі болатын микро-топ.

А. С. Макаренко, ұлы орыс педагогы, дұрыс тәрбиені көбінесе отбасы анықтайды, ата-аналардың балаларына деген көзқарасы, тәрбиенің мақсаттары қандай болатынына сенімді болды. Отбасылық тәрбие мәселелері оның еңбектерінде көрініс тапты. Ол былай деп жазды: "ата – ана-біздің өміріміздің ең маңызды саласы. Біздің балаларымыз-еліміздің болашақ азаматтары және әлем азаматтары. Олар Тарих жасайды. Біздің балаларымыз-еліміздің болашақ азаматтары және әлем азаматтары. Олар Тарих жасайды. Біздің балаларымыз болашақ әкелер мен аналар, олар да балаларының тәрбиешісі болады.

Біздің балалар әдемі азаматтар, жақсы Әкелер мен аналар болып өсуі керек. Дұрыс ата – ана – бұл біздің бақытты кәрілігіміз, жаман ата-ана-бұл біздің болашақ қайғымыз, бұл біздің көз жасымыз, бұл біздің басқа адамдарға, бүкіл елге кінәміз".

Өскелең ұрпақты тәрбиелеу тиімділігін арттырудың маңызды факторларының бірі-мекеме мен отбасының байланысы.Тәжірибеде мұндай көрініс жиі кездеседі: ата-аналар балаларды тәрбиелеу және дамыту мәселелері бойынша теориялық білімге ие, бірақ олар бұл білімді іс жүзінде қолдана бермейді. Мұнда ата-аналардың теориялық білімін баламен қуанышты қарым-қатынас тәжірибесіне аудара алатын мұғалімнің көмегі маңызды. Жасыратыны жоқ, мектеп жасына дейінгі баланы дамыту, оқыту және тәрбиелеудің қолайлы жағдайлары екі әлеуметтік институттың – балабақша мен отбасының тығыз өзара әрекеттесуі жағдайында ғана жүзеге асырылуы мүмкін.

Ата – аналармен байланыс орнату маңызды және қиын, назар аударуды, әдептілікті қажет етеді. Мұны істеу үшін сіз отбасын, оның тәрбиелік мүмкіндіктерін, баланың өзі арқылы әсер етудің ең жақсы әдісін білуіңіз керек.

ЕҰ – ның отбасымен жан-жақты сындарлы өзара іс-қимылы қызметтің маңызды бағыты, сондай-ақ балабақшаның әлеуметтік-педагогикалық жүйесін дамытудың шарты болып табылады. Тәрбиешілердің өзара әрекеті баланың физикалық, психикалық және әлеуметтік денсаулығына оң әсер етеді.

Мұғалімдердің тәрбиеленушілердің ата-аналарымен қарым-қатынасы балабақшалар үшін әрқашан өзекті мәселе болып қала береді. Тәрбиешілер мен ата-аналардың ынтымақтастығы баланы жақсы білуге көмектеседі, ал білгеннен кейін оны дамытуға жалпы күш жұмсайды.

Мұғалімдер аналар мен әкелерді өз балаларын оқыту мен тәрбиелеуге тартудың барлық жаңа түрлерін – жиналыстар, консультативтік пункттер, ақпараттық стендтер, ата-аналар клубтарын ойлап табады.

Балабақшалардың ата-аналары мен мұғалімдері арасында Мектеп жасына дейінгі баланың дамуы, жетістіктері мен қиындықтары туралы ақпарат алмасу жеткіліксіз. Бүгінгі таңда ата – аналарды білім беру процесіне қосу өзекті болып табылады. Ата-аналармен қарым-қатынас орнату, оларды сындарлы ету, баланың тәрбиесінде отбасының күш-жігеріне қолдау көрсету және көмектесу үшін мұғалімдер ата-аналармен қарым-қатынас негіздерін қайта қарауы керек. Эмоционалды байланыс үшін сізге мейірімділік, мейірімділік, ашықтық қажет. Ақпараттық байланыс үшін-ата-анадан бала туралы мәліметтерді қабылдауға және оның іс-әрекеті мен қызметі, оның жағдайы мен іс-әрекеттері туралы ақпаратпен бөлісуге дайын болу.

Тәрбиеші жұмысының ең жоғары мақсаты мен негізгі мазмұны бала болуы керек, балабақшаның қажеттіліктері емес, білім беру бағдарламасы емес, әсіресе оқыту әдістері емес.

Көбінесе жас мұғалімдер ата-аналарының шағымымен немесе шағымымен жүгінуінен қорқады. Көптеген тәжірибесіз мұғалімдер жағдайды түсінудің орнына, мұндай ата-аналарды автоматты түрде күрделі, жанжалды санатқа ауыстырады, оларды сендіруге тырысады, олардың қателіктерін дәлелдейді, іс жүзінде бәрі жақсы екеніне сендіреді. Тәрбиешінің бұл ұстанымы, әрине, ата-ананы ЕСКЕРТЕДІ, содан кейін ол балабақшаға қатысты жағымсыз эмоцияларды жинақтай отырып, осы мұғалімге өз проблемаларын шешуі екіталай. Шағымға Реакция сындарлы болуы керек және жағдайды түзетуге, даулы мәселелерді шешуге жедел шаралар қабылдауға, баланың ата-анасымен байланыс орнатуға, белгілі бір мәселе бойынша балабақшаның жұмысын жақсартуға дайын болуға бағытталған.

Бірінші кездесуде ата-ананы тыңдау керек, оған тәрбиешінің жағдайды кәсіби түрде түсінуге дайын екендігін сезінуге мүмкіндік беру керек, қосымша кездесу тағайындау керек, онда қабылданған шаралардың нәтижелері туралы айту керек.

Отбасымен өзара әрекеттесуді ұйымдастыру-дайын технологиялар мен рецепттері жоқ қиын жұмыс. Оның жетістігі мұғалімнің түйсігі, бастамасы мен шыдамдылығымен, отбасында кәсіби көмекші болу қабілетімен анықталады.

Осылайша, ДО қызметкерлері өздерінің барлық жұмыстарымен ата-аналарға олардың педагогикалық қызметке қатысуы, оқу-тәрбие процесіне қызығушылық танытуы тәрбиеші қалағандықтан емес, өз баласының дамуы үшін қажет болғандықтан маңызды екенін дәлелдейді.

Өйткені, біздің бір мақсатымыз – болашақ жасаушыларды тәрбиелеу. Адам деген не – ол айналасында жасайтын Әлем. Біздің балалар өскенде жақындарын жақсы көреді және қорғайды деп сенгім келеді.

Ата-ананың қатысуынсыз баланы тәрбиелеу және дамыту мүмкін емес. Олар мұғалімнің көмекшісі болып, балалармен бірге шығармашылықпен дамуы үшін оларды бұған қабілетті екендіктеріне, баласын түсінуді үйренуден гөрі қызықты және асыл нәрсе жоқ екеніне сендіру керек, оны түсіну, бәріне көмектесу, шыдамды және нәзік болу, содан кейін бәрі ойдағыдай болады.

Отбасы мен балабақша-бұл екі тәрбиелік құбылыс, олардың әрқайсысы балаға өзінше әлеуметтік тәжірибе береді, бірақ бір – бірімен үйлескенде ғана олар кішкентай адамның үлкен әлемге енуіне оңтайлы жағдай жасайды. Балабақша мен отбасының үйлесімді өзара әрекеттесуінде ғана бір-бірін өтеуге және жұмсартуға болады. Ата-аналар мен балабақшаның өзара әрекеттесуі бірден сирек кездеседі. Бұл ұзақ процесс, ұзақ және қажырлы еңбек, таңдалған мақсатты шыдамдылықпен, табандылықпен орындауды талап етеді.

Балабақшаның ата-аналары мен педагогикалық ұжымының ынтымақтастығы оның балада белгілі бір мінез-құлық дағдыларын дамытуға әсері тұрғысынан емес, оның кейінгі әлеуметтену барысын алдын-ала анықтайтын тұтастай алғанда баланың жеке басына өзара әсер ету процесі ретінде қарастырылуы керек екенін атап өткен жөн. Кез-келген әлеуметтік орта, оның ішінде білім беру ортасы адамның өміріне әсер етеді және оның қызметінің өнімі болып табылады, сондықтан ол мақсатты түрде қалыптасады. Сондықтан тәрбиеленушілердің мұғалімдері мен ата-аналарының өзара әрекеттесуін баланың жан-жақты дамуына, оның физикалық және психикалық денсаулығының жай-күйіне және одан әрі білім алу мен тәрбиелеудің сәттілігіне тікелей және жанама әсер ететін мектепке дейінгі білім беру ортасының қажетті компоненттерінің бірі ретінде қарастыруға болады. Тәрбиешілер мен отбасының ынтымақтастығы ата-ананың баламен күрделі қарым-қатынасына себеп болған мәселені анықтауға ғана емес, сонымен бірге оны шешу жолдарын көрсетуге көмектеседі. Бұл жағдайда тәрбиеші мен ата-ана арасында тең қатынастар орнатуға тырысу керек. Осылайша, балабақшаның тәрбиеленушінің отбасымен өзара әрекеттесуі әртүрлі тәсілдермен жүзеге асырылуы мүмкін.

Тек формализмнен аулақ болу және есте сақтау маңызды: "Бала-отбасының айнасы; су тамшысында күн қалай көрінеді, балалар ана мен әкенің моральдық тазалығын көрсетеді "(В. А. Сухомлинский)

Баланың өмір сүру жағдайлары, моральдық және эмоционалды атмосферасы толығымен ересектерге байланысты және олар балалардың бақыты мен денсаулығына жауап береді.

Жоғарыда аталған барлық жұмыстар ата-аналар мен балалардың, ата-аналар мен тәрбиешілердің шығармашылық ынтымақтастығын ынталандырады; иеліктен шығаруды жояды, сенімділік береді, көптеген мәселелерді шешеді.

Педагог-психолог Ахметова Махаббат Серікқызы